

Recente publicaties

BESPREKINGEN

Peterz, M. & Oldén, B. 1984. Alkor *Alcidae* omkommer i fisknat i Kullabygden. Vår Fågelvärld 43: 496-497.

In de winters 1982/83 en 1983/84 verdronken bijna 10 000 alkachtigen in vissersnetten in het zuidoostelijk deel van het Kattegat (respectievelijk 5000 in het eerste en 4500 in het tweede seizoen). Verreweg het merendeel (meer dan 95%) betrof Zeekoeten. Ook werden enkele Alken en één Papegaaiduiker aangetroffen. De meeste vogels verdronken in de maanden januari en februari. Deze uitzonderlijk grote aantallen kunnen het gevolg zijn geweest van een ongewoon lange periode van westerstormen in december 1982 en januari 1983 en/of van een goed voedselaanbod (met name jonge Haring) in het gebied. Er lijkt eveneens verband te bestaan tussen de verschijning van de alkachtigen in het zuidoostelijk Kattegat en de massale sterfte onder deze vogels voor de Schotse kust in februari 1983.

MP

Teixeira, A.M. 1986. Razorbill *Alca torda* losses in Portuguese nets. Seabird 9: 11-14.

Grote aantallen Alken plegen voor de Portugese kust te overwinteren. Vooral bij riviermonden (met name de Taag) concentreren zij zich betrekkelijk dicht onder de kust. De laatste jaren wordt vaak melding gemaakt van grote aantallen Alken die in drijfnetten verdrinken. Dit vindt vooral plaats nabij het vissersdorp Fonte da Telha, 15 km ten zuiden van Lissabon. Hier zijn in 1983/84 en 1984/85 alle op de kust gevonden Alken (vrijwel alle netslachtoffers) geteld en bestudeerd. Van alle tijdens de landelijke "beached bird surveys" in Portugal gevonden vogels kwamen in deze winters respectievelijk 74% en 67% van deze locatie. Oliebevuiling kwam in Fonte da Telha vrijwel niet voor (respectievelijk 4% en 0% in beide winters). Voorts bleek in 1983/84 68% van de bestudeerde vogels eerstejaars te zijn, conform de ringresultaten van Britse vogels. In het begin van deze winter werden weinig slachtoffers vastgesteld. Eind januari/begin februari echter, samenvallend met onstuimig weer en zeevogelsterftes in het noorden, nam het aantal verdronken Alken sterk toe. Mogelijk hadden de omstandigheden meer vogels in de Portugese wateren doen belanden dan normaal. In 1984/85 bleek het aandeel ouderejaars veel hoger te zijn, vooral eind december en januari. Mogelijk was dit een gevolg van de strenge kou in NW-Europa. Op basis van biometrische bepalingen lijken de gesneuvelde Alken vooral afkomstig uit de meest zuidoostelijke broedgebieden van de soort. Ringvondsten bevestigen dit beeld: de meeste zijn afkomstig uit de zuidelijke Ierse Zee en West-Schotland. In 50% van de onderzochte slokdarmen (n=20) bevonden zich 1-16 Sardienen *Sardina pilchardus* (gem. 2.75 ± 4.52) van ongeveer 7 cm lang. Slechts eenmaal werd een andere prooi aangetroffen, een soort ansjovis *Engraulis spec.* Met uitzondering van de samentrekking van de longen als gevolg van verdrinking waren de vogels in goede conditie. Duidelijke subcutane en abdominale vetvoorruden waren steeds zichtbaar. Omdat de Britse populatie van de Alk niet meer groeiende is en de wereldpopulatie van de soort relatief gering, verdient het volgens auteur aanbeveling om serieus maatregelen tegen deze onopzettelijke bijvangsten te overwegen en uit te voeren.

MP

Danielsen, F., Durinck, J. & Skov, H. 1986. Biological and Environmental Conditions of the North Sea - Mapping of Conditions in the Danish Sector and the Wadden Sea with Reference to Oil Spill Impact, Annex A: Atlas of Birds. Preliminary Determination of Areas Important to Water Birds with Assessment of Sensitivity to Oil Pollution. Maersk Olie og Gas A/S, Env. & Saf. Dept., Copenhagen.

De buitengewoon uitvoerige titel van dit rapport vormt al een halve inhoudsopgave op zichzelf. Met deze atlas is getracht een overzicht te geven van de kwetsbare Deense kustgebieden aan de hand van reeds beschikbare kennis. Van diverse gebieden is duidelijk aangegeven voor welke soorten watervogels ze van enige betekenis zijn. De Deense west- en noordkust werd daartoe in een vijftal deelgebieden onderverdeeld: Tannis Bugt, Jammerbugt, Coastaal North Sea, Wadden Sea en Outer Wadden Sea en daarnaast worden gebieden op grotere afstand van de kust besproken: Outer North Sea (het Deense deel van het Continentale Plat) en het Skagerrak. Middels één of meerdere kaarten en een opsomming wordt op systematische wijze een beschrijving gegeven. De in de gebieden aanwezige aantallen broedvogels, doortrekkers, overwintersaars of anderszins tijdelijk aanwezige vogels worden vergeleken met de (naar verwachting) in de Noordzee voorkomende aantallen. Het nationale of internationale belang van de gebieden wordt daardoor gekarakteriseerd. Van een aantal gebieden, zoals de Waddengebieden, is natuurlijk al heel wat bekend en deze atlas vormt een uiterst overzichtelijk naslagwerk, waarin veel recente literatuur is verwerkt. Als punt van kritiek zou ik het getallengebruik willen noemen. Nauwkeurige en onnauwkeurige populatieschattingen worden zonder meer door elkaar heen gebruikt, zonder duidelijke voorbehouden. Sommige getallen zijn beslist onzin. Het is niet waarschijnlijk dat de totale Noord-atlantische populatie van de Noordse Stormvogel (geschat 4 000 000 +), de Noordse Pijlstormvogel (400 000 +), het Stormvogeltje (200 000 +), het Vaal Stormvogeltje (10 000 +), de Jan van Gent (300 000 +) en de Drieteenmeeuw (2 750 000), de Zeekoet (5 300 000) en de Kleine Alk (1 500 000 +) (en waarom dan niet de Alk??) ooit in de Noordzee zouden kunnen voorkomen, zoals wordt gesuggereerd. Bovendien zijn deze getallen, ofschoon voor de leek wellicht indrukwekkend (groot), vaak maar zeer matige benaderingen en gebaseerd op weinig beschikbaar feitenmateriaal.

De auteurs geven duidelijk aan welke leemtes er nog bestaan in onze kennis en hebben bovendien goed weergegeven, hoe buitengewoon belangrijk sommige gebieden zijn voor bijvoorbeeld duikers, zeeëenden, ganzen of steltlopers. Gelukkig zijn de bronnen duidelijk vermeld en zo kan de belangrijkste functie van deze atlas dan ook een ingang zijn tot de recente Deense literatuur met betrekking tot de aantallen watervogels in Denemarken. CJC

Jacobsen, E. 1987. Forekomst av oljeskade fugler langs Jærkysten, 1982-86. Vår Fuglefauna 10 (1): 19-24.

Een omvangrijke stranding van zeevogels in jan-feb 1982 in het noorden van Noorwegen (Rogaland) als gevolg van olielozingen was aanleiding om in de winters van 1983-1986 van november tot maart wekelijks dode vogels te verzamelen. De algemeenste vogels waren: Noordse Stormvogel (45 exx.), Eidereend (218), Grote Mantel/Zilvermeeuw (108), Drieteenmeeuw (54), Zeekoet (719), Alk (49), Kleine Alk (295) en Papegaaiduiker (53). In totaal werden 41 soorten gevonden. Het hoge aandeel Eiders in 1982 (206 exx.) werd vermoedelijk veroorzaakt door een infectieziekte.

Het oliebevuilingspercentage lag elke winter tussen de 26 en 31%. Bij de hierboven genoemde soorten lag dit steeds veel hoger, nl. 66-94%. Door de jaren heen nam het aantal dode vogels af, respectievelijk 162, 53, 49, 18. Passerende schepen zijn waarschijnlijk nog steeds verantwoordelijk voor de olievervuiling, dit in tegenstelling tot de situatie in de Noordzee, waar de industrie een steeds groter aandeel van de vervuiling voor zijn rekening neemt. GOK